

OVER TRAMETES VERSICOLOR

J.GEESINK, *Molenstraat 27, 6914 AC Herwen*

SUMMARY

A finding of *Trametes versicolor* from den Helder (Holland) is shortly described.

Mijn zoon Henk kwam 1 december 1975, toen nog 12 jaar oud, thuis met de mededeling, dat hij een hem onbekende polypoor op een levende boom had gezien en hij vond het noodzakelijk, dat ik me er mee zou bemoeien. Het ding bleek ook mij onbekend te zijn. De fungus groeide aan de voet van een levende Sierlijsterbes (*Sorbus aria*) in een laan in Den Helder, was 12 cm breed, 8 cm hoog en 4 cm dik. Het geheel bestond uit een grillig gevormde massa, waaraan enige konsoleachtige hoeden met ronde rand waren te herkennen. De consistentie was zeer stevig, kurkachtig. Het oppervlak van de hoeden was fluwelig glanzend met enkele donkerbruine en lichter gekleurde concentrische zônes. Aan de onderzijde bevonden zich poriën, vuilwit van kleur, 3-5 per mm en slechts een ½ mm lang. Het trama was in verse toestand bleek-grijs en gedroogd roomkleurig (fig. 1a).

Sporen waren er niet te vinden noch cystiden of andere steriele cellen in het hymenium. De generatieve hyfen hadden gespen. De hoedhuid bestond uit stomp eindigende evenwijdige, rechtopstaande hyfen met geel-bruine korrels en waren vaak omgeven met een bruine slijm massa aan de toppen. De hyfenstructuur was trimitisch, wat, gezien de stevigheid van het vruchtlichaam, te verwachten was.

Al deze kenmerken wijzen erop, dat we met een *Trametes*-soort te maken hebben en de enige met zo'n fluwelig gezôneerd oppervlak is *Trametes versicolor* (L. ex Fr.) Pilat. Zie de determineersleutels van zeer bekende auteurs als Bourdot & Galzin 1927: 559, Donk 1933: 180, Bondartsev 1953: 479, Kreisel 1961: 159, Jahn 1963: 26, Domański 1973: 223 en Ryvarden 1978: 423. Slechts een Elfenbank? Je spartelt dan nog even tegen want hij groeit toch op levend hout en hij heeft toch een heel ander uiterlijk? Voor de zekerheid maar naar dr. Jahn gestuurd. Het was, bleek uit zijn antwoord, inderdaad *T. versicolor* maar dan zoals hij dat noemt, de "gestauchte" vorm. Terzijde: volgens Kramers' Duits Woordenboek betekent "stauchen" duwen, drukken, persen. Het Nederlands woord stuiken lijkt het meest op stauchen en moet er m.i. verwant aan zijn. Eén van de vele betekenissen van stuiken is "metaal zodanig bekloppen, dat het door samendruk-

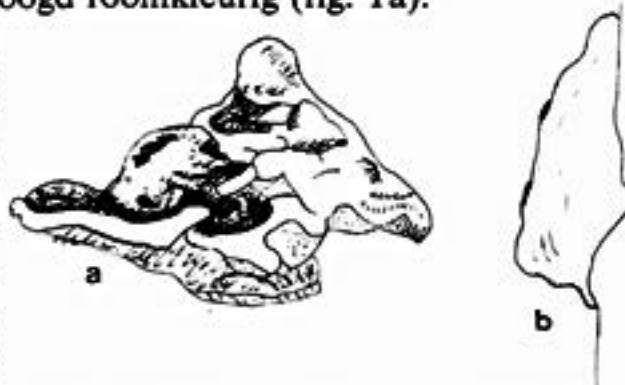

Fig. 1. *Trametes versicolor*; a. vooraanzicht, b. in doorsnede.

king dikker wordt" (Kruyskamp & de Tollenaere, 1950: 1773).

Deze vorm, schreef Jahn, is hem wel vaker als onbepaald toegestuurd. De groeiplaats is meestal aan levende, bij voorkeur vrijstaande fruitbomen in tuinen, aan landwegen e.d. en soms aan nog verse stobben. Hij voegde eraan toe, dat *T. versicolor* een goed kenmerk heeft: n.l. de hyfen van de donkere gedeelten van de korteks, vlak onder het fluwelige laagje bezitten het pigment thelephoorzuur, dat in kaliloog zwart-groen verkleurt en dan als donkere inkrustaties aan en vaak ook in de skelethyfen zichtbaar wordt. Slechts *T. zonata* bevat ook thelephoorzuur, hoewel beter chemisch aanwijsbaar dan mikroskopisch, en is daarom nauw verwant aan *T. versicolor*. (Besl, Bresinsky en Kronawitter, 1975: 83). Deze auteurs beschrijven, dat thelephoorzuur niet alleen blauw op KOH reageert maar ook nog eens rood op zoutzuur. Een beetje mycoloog moet zich daar zelf van overtuigen.

Welnu, een zo dun mogelijke radiaire koupe van de hoedhuid van onze gedroogde Elfenbank heb ik op een objektglaasje in een druppel heet water opgeweekt, er een dekglasje opgelegd en goed aangedrukt. Aan de ene kant KOH aangebracht en vanaf de andere kant met een filtreerpapiertje de KOH door het preparaat gezogen. Op het moment, dat de KOH de kortekshyfen bereikt, zie je door het mikroskoop langzaam aan blauwgroene korrels in het lumen van de skelethyfen in de vlak onder de beharing liggende laag ontstaan. Daarna heb ik op de plaats, waar de KOH lag, HCl aangebracht en ook door het preparaat gejaagd. De blauwgroene korrels werden nu lichtroodbruin. Weer KOH erop, blauw. Zo ben ik nog een tijdje doorgegaan tot het mij verveelde.

In bovengenoemd artikel stond nog, dat dit thelephoorzuur in alle leden van de familie *Thelephoraceae* en *Bankeraceae* voorkomt maar ook in enkele andere soorten, t.w. *Paxillus atrotomentosus* en *Suillus grevillei* var. *badius*. Het is van belang om over een kenmerk te beschikken, waarmee we *T. versicolor* in twijfelgevallen die, zoals gebleken is, voor kunnen komen, met zekerheid kunnen identificeren.

LITERATUUR

- Besl, H. Bresinsky, A. & Kronawitter, I. (1975). Notizen über Vorkommen und systematische Bewertung von Pigmenten in Höheren Pilzen (1). - Zeitschrift für Pilzkunde 41: 81-98.
- Bondartsev, A.S. (1953). The Polyporaceae of the European USSR and Caucasia. Moskwa-Leningrad.
- Bourdot, H. & Galzin, A. (1927). Hyménomycètes de France. Paris.
- Domansky, S. (1965). Fungi. Polyporaceae I. Warsaw.
- Donk, M.A. (1933). Revision der Niederländischen Homobasidiomycetae-Aphyllloporaceae.
- Jahn, H. (1963). Mitteleuropäische Porlinge (Polyporaceae s. lato) und ihr Vorkommen in Westfalen. - Westfälische Pilzbriefe 4: 1-143.
- Kreisel, H. (1961). Die phytopathogenen Großpilze Deutschlands. Jena.
- Kruyskamp, C. & de Tollenaere, F. (1950). Van Dale's Nieuw Grootwoordenboek der Nederlandse taal. 's Gravenhage.
- Ryvarden, L. (1976). The Polyporaceae of North Europe. Vol. 2. Oslo.